

ÖĞRETMEN ADAYLARINA GÖRE ETKİLİ BİR ÖĞRETMENDE BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Doç. Dr. Mehmet Şahin
Lefkoşa Yakın Doğu Üniversitesi
mehmetsahin_38@hotmail.com

Öğrt. Ayşe Yiğitoğlu
Çankırı Milli Eğitim Müdürlüğü
1aysekiraz@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın temel amacı öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin belirlenmesidir. Bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Çankırı ve İstanbul ilinde eğitim alan toplam 600 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ancak bunlardan 336 öğretmen adayı veri toplama aracına cevap vermiştir. Öğretmen adayları, etkili bir öğretmende bulunması gereken içerik bilgisi özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının bu maddelerde yer alan görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması 4,24 ile 4,74 arasında değişmektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken içerik bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili görüşleri cinsiyete ve bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri cinsiyete ve bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmanın bulgularına göre öğretmen adayları etkili bir öğretmende bulunması gereken içerik bilgisi, kişilik ve öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adayları, mesleki yeterliklerle ilgili 9 maddenin önemine tamamen, bir maddenin önemine ise oldukça katılmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, etkili öğretmen, mesleki yeterlik, öğretim süreci.

CHARACTERISTICS AN EFFECTIVE TEACHER SHOULD HAVE ACCORDING TO TEACHER CANDIDATES

Abstract

The main purpose of this survey is to determine the necessary characteristics which a teacher should have. Descriptive scanning method was used in this survey. 600 teacher candidates who trained in Çankırı and İstanbul constituted this survey working group. However, 336 teacher candidates of these responded to the data collection tools. Teacher candidates have completely agreed to importance of all items related the characteristics of content knowledge which a teacher candidate should have. The average of Teacher candidates' agreement levels about the opinions in all items have changed between 4.24 and 4.74. Teacher candidates' opinions about content knowledge, personality and professional competence which an effective teacher should possess have not differed significantly according to genders and departments. However attitude features towards students have differed according to genders and departments significantly. According to the findings of the survey, teacher candidates have agreed to the importance of all items related content knowledge, personality and attitude features towards the students which an effective teacher should have. Teacher candidates have completely agreed to the importance of 9 items related professional competence but they have considerably agreed to the importance of 1 item.

Keywords: Teacher candidate, effective teacher, professional competence, teaching process.

GİRİŞ

Toplumsal kalkınmanın en önemli araçlardan birisi eğitim, bu sürecin en önemli ögesi ise öğretmenlerdir. Öğretmenlik bireysel ve toplumsal yaşamda önemli bir yeri olan uzmanlık gerektiren özel bir meslektir. Öğretmenlik, toplumu tüm yönleriyle etkileme gücüne sahip mesleklerin başında gelmektedir (Kartal ve Taşdemir, 2012). Öğretmenin hem toplumsal hem de okul içinde önemli rolleri vardır. Özellikle öğrencinin başarısında, öğretmenin yeri ve önemi yadsınmaz. Bu bağlamda, öğretmenlik mesleği profesyonellik gerektiren özel bir meslektir (Yıldırım, Ünal ve Çelik, 2011). Nitelikli insan yetiştirmek nitelikli bir eğitimi gerektirmektedir (Abazoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016). Bundan dolayı bir okul, ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir (Kavcar, 2002).

Eğitim sisteminin verimliliği, toplumun ihtiyacı olan nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesi ile doğru orantılı olduğundan öğretmen, eğitim sisteminin en stratejik parçalarından biri olarak kabul edilir (Aysu, 2007). Öğretmenler, eğitim programlarının uygulayıcıları olduklarından eğitim sisteminin ve eğitim hizmetlerinin kalitesini belirleme ve sistemin başarılı olup olmaması ile ilgili sorumluluk sahibidirler (Mahiroğlu, 2009). Öğretmenler, ülkenin kalkınmasında önemli bir yeri olan genç kuşakların yetiştirilmesi gibi önemli bir görevi üstlenmişlerdir. Bu nedenle öğretmenlerin işlerini en iyi şekilde yapabilmeleri için öncelikle iyi yetiştirilmeleri sonra da kendilerini işe vermelerini sağlayacak uygun koşulların sağlanması gerekmektedir (Sağlam ve Sağlam, 2005). Etkili bir öğretmen hem mesleki hem de kişisel özelliklere sahip olması gerekir (Şahin, 2016).

Bir toplumun kalkınması için öncelikle yetişmiş insan gücüne ihtiyaç vardır. Yetişmiş insan gücünü sağlayacak kurumlar ise okullardır. Bir okulun iyi olabilmesi de büyük ölçüde öğretmenler tarafından verilen eğitimin kalitesine bağlıdır (Seferoğlu, 2004). Bir örgüt olarak okulun başarısı, etkililiği temelde sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğretmenler, geleceğin mimarlarıdır. Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerinin eğitimi görevini yürütürken diğer yandan davranışları ile onları etkiler. Öğretmenlik, bilgi ve becerilerin yanı sıra tutum ve düzenli alışkanlıkları da gerektiren bir meslektir (Şahin, 2011) Eğitimin toplumu etkileme ve topluma yön verme derecesi, öncelikle eğitim örgütlerinin toplumsal beklentilere yönelik olarak sağlıklı işlemesine bağlıdır (Celep, 1998).

Öğretmen yetiştirme çok yönlü bir süreçtir. Bu süreç, öğretmenlerin çok yönlü gelişmelerini temel alır (Temizkan, 2008). Öğretmenin bireysel ve toplumsal işlevlerini yerine getirebilmesi hizmet öncesi iyi yetişmesi ile ilgilidir (Yiğit ve Akdeniz, 2004). Çünkü öğretmenlik özel bir mesleki yeterliği gerektirir. Bu yeterliği sağlamanın kriterleri dünyada ve ülkemizde belirlenmiştir (Küçükahmet, 2007) Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama (staj) dönemi ve bu dönemdeki izleme-değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim vb. konular tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girer. Öğretmenlik, sadece okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil, okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan bir meslektir. Öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bazı özellikleri vardır (Çelikten, Şanal ve Yeliz, 2005). Günümüzde öğretmen nitelikleri ve öğretmen yetiştirme konusunun pek çok araştırmacının ilgisini çektiği görülmektedir (Tataroğlu, Özgen ve Alkan, 2011).

Öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmeleri belli standartların olmasına bağlıdır. Bu standardı sağlayacak yollardan birisi öğretmen yeterlikleridir. Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirmede sıkça gündeme gelen değişik uygulamalar bu alanda standartlaşma konusundaki zorlukları da beraberinde getirmiştir (Seferoğlu, 2004). Öğretmen yeterliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür (Çakan, 2004). Öğretmenlik mesleğine rastgele ya da zorunlu olarak girmiş, kişisel ve mesleki nitelikleri uygun olmayan öğretmelerin sistem içerisinde başarılı olmaları beklenemez. Çünkü gelişen teknoloji, öğretmenin yerini alamamakta, aksine teknoloji etkin kullanabilen daha kaliteli öğretmenleri gerektirmektedir (Eraslan, 2006). Bir ülkede öğretmenliğin meslek oluşu, devletin öğretmen yetiştirme ve öğretmenlerin çalışma ölçütlerini ortaya koymasıyla gerçekleşmektedir. Ancak geçmişten günümüze öğretmen yetiştirmede ortaya konulan ve uygulanan ölçütlerin, çoğu zaman karmaşık, çelişkili ve yetersiz olduğu görülmektedir (Azar, 2011).

Öğretmen yeterliğini sağlayacak en önemli ölçütlerden birisi, mesleğe yönelik ilgidir. Öğretmenlik mesleğine yönelik ilgisi yüksek olan bireyin, mesleğe ilişkin tutumu da olumlu olur. Öğretmenlerin yetiştirilme süreci, okullardaki eğitim etkinliklerinin kalitesi için kilit bir süreçtir (Erarslan ve Çakıcı, 2011). Mesleğini sevmeyen birinin o meslekte başarılı olamayacağı gerçeği yadsınamaz. Sabırlı, özverili ve öğretimdeki engeller karşısında ısrarcı olmayı gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir (Derman, Özkan, Altuk ve Mülazumoğlu, 2008). Öğrenciler öğretmenlerin yalnızca bilgisinden değil, onun tüm kişiliğinden, tutumlarından, davranışlarından, ilgilerinden, değerlerinden ve benzeri özelliklerinden etkilenir. Öğretmenlik her üniversite mezununun yapacağı basit bir iş değildir. Öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutumlara sahip olan adayların bu mesleğe yönelmeleri gerekir. Her toplumda öğretmenlik mesleği son derece önemli ve zor bir meslektir (Semerci ve Kara 2004). Özellikle ülkemizde ekonomik koşullarının ağırlığı ve öğretmenliğin iş garantili bir meslek olarak görülmesi, son yıllarda öğretmenlik programlarına olan ilginin artmasına sebep olmuştur (Karamustafaoğlu ve Özmen 2004).

Öğretmenler ve öğretmenlik mesleğindeki nitelik konusu sadece Türkiye’de değil dünyanın pek çok ülkesinde çok sık gündeme gelen bir konudur (Seferoğlu, 2004). Başka bir ifadeyle öğretmen eğitimi ve öğretmen yetiştirme geliştirmekte olan ülkelerin sürekli sorunlarından biri olmuştur. Bu sorun ülkemizde halen devam etmektedir (Akbayır ve Taş, 2009). Geçmişten günümüze öğretmen yetiştirmede ortaya konulan ve uygulanan ölçütlerin çoğu zaman karmaşık, çelişkili ve yeterli olmadığı görülmektedir (Üstüner, 2004). Türkiye’de öğretmenlerin gerek hizmet öncesi gerekse hizmet içinde yetiştirilmeleri için tarihsel süreç içerisinde çeşitli modellere başvurulduğu görülmüştür. Öğretmen yetiştirme politikası eğitim sistemimizin en ciddi konusu olmasına rağmen ülkemizde bu iş yap-boz haline getirilmiş, bunun yanında öğretmenlik mesleğinin niteliği gittikçe düşürülmüştür (Azar, 2011).

Öğretmenler, öğrenme ortamlarında eğitim-öğretim faaliyetlerini bizzat yürüten ve öğrenene en yakın konumdaki kişidir (Erdem ve Soylu, 2013) Öğretmenlerin öğretim yeterliklerine sahiplik düzeyleri, öğretim uygulamalarının verimliliği açısından önemli bir yordayıcı ve ön şart niteliğindedir. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programları, öğrencilere bu yeterlikleri kazandırmak zorundadır (Yeşil, 2009). Öğretmenlik, insani duyarlılıklar açısından son derece önemli bir meslektir. Bu mesleği seçenlerin, hizmet getirecekleri kişilere karşı, yeterli bir duyarlılığa sahip olmaları beklenir (Yazıcı, 2009). Öğretmen, insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkârdır. Bu gerçek herkesçe bilinmesine rağmen, ülkemizde öğretmenlik mesleği çeşitli dalgalanmalar yaşamaktadır. Günümüz itibarıyla öğretmenlik mesleği istenilen ya da hak ettiği noktaya gelememiştir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005).

Ülkemizde bir yandan öğretmen yetiştirme ile ilgili sorunlar, diğer yandan da öğretmenle ilgili sorunlar devam etmektedir. Bu sorunlar öğretmenlerde stres, kaygı ve tükenmişliğin ortaya çıkmasına yol açtığı gibi düşük iş performansı, işe yönelik olumsuz tutumlar, sıkça tekrarlanan iş devamsızlıkları, işten ayrılma isteği, fiziksel ve ruhsal etkiler oluşturmaktadır. Bu sorunların etkisi sadece öğretmenlere değil eğitim ortamına, öğrencilere, ailelere ve tüm topluma yansımaktadır. Öğretmenlerde tükenmişliğin ortaya çıkmasının nedenleri arasında öğretmenin kendi kişiliği, sosyal çevre, ekonomik sorunlar ve çalışma saatleri sayılabilir (Kayabaşı, 2008). Tükenmişliğin diğer mesleklerle karşılaştırıldığında en çok öğretmenlik mesleğinde yaşandığı söylenebilir. Çünkü öğretmenlik mesleği sürekli fedakârlık isteyen, etkili iletişim gerektiren ve duygusal olarak bireyi tüketen bir meslektir. Bu nedenle de öğretmenlik mesleği tükenmişlik durumunun ortaya çıkma olasılığı yüksek olan mesleklerden biri olarak kabul edilmektedir. Öğretmenlerin mesleklerinde daha bilgili ve etkili olmaları bakımından günden güne artan bir baskı vardır. Bunun yanında öğretmenlerin akademik uzmanlığın ötesinde yerine getirmeleri beklenen başka sorumlulukları bulunmaktadır (Avcı ve Seferoğlu, 2011).

Eğitim sisteminin başarısı öncelikle öğretmenin başarısına bağlıdır. Öğretmenin eğitim sürecinde etkili olabilmesi için günün koşullarına uygun olarak yetiştirilmesi ve niteliklerinin sürekli geliştirilmesi gerekir. Özellikle geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının etkili bir öğretmenin özelliklerine ilişkin görüşleri geleceğin öğretmeni yetiştirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretilerde aranılan özelliklerin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretilerde

bulunması gereken özelliklerin belirlenmesidir. Araştırmanın bu temel amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre etkili bir öğretilerde bulunması gereken özellikler nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının görüşleri ile kişisel bilgileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerin belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmadır. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Çankırı Karatekin Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitime katılan 450 öğretmen adayı ile İstanbul ilindeki eğitim fakültelerinde öğrenim gören 150 son sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 600 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun tamamına veri toplama aracı dağıtılmış ancak Çankırı ilindeki öğretmen adaylarından 229, İstanbul ilindeki öğretmen adaylarından 107 olmak üzere toplam 336 veri toplama aracı veri işlemeye uygun bir biçimde dönmüştür. Bu büyüklükteki bir çalışma evreni kuramsal örneklem büyüklükleri tablosuna göre 0.95 güvenilirlik düzeyinde 217 öğrencinin temsil edeceği varsayılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Çalışma grubu ile ilgili kişisel bilgilerin dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Kişisel Bilgilere Göre Dağılımları

Değişkenler	Alt Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	224	66,7
	Erkek	112	33,3
	Toplam	336	100
Bölüm	Sınıf Öğretmenliği	71	21,1
	Fen Bilimleri	122	36,3
	Sosyal Bilimler	107	31,8
	Mesleki Teknik	36	10,7
	Toplam	336	100

Tablo 1’e göre çalışma grubunu oluşturan 336 öğretmen adayının kişisel bilgileri cinsiyet ve bölüm, olmak üzere 2 değişken yönünden analiz edilmiştir. Çalışma grubu cinsiyet yönünden incelendiğinde kadınlar grubun %66,7’sini, erkekler ise %33,3’nü oluşturmaktadır. Çalışma grubu bölüm yönünden incelendiğinde, sınıf öğretmenliği grubun %21,1’ini, fen bilimleri %36,3’ünü, sosyal bilimler %31,8’ini, mesleki teknik eğitim ise %10,7’sini oluşturmaktadır. Çalışma grubunda cinsiyet yönünden kadınlar, bölüm yönünden fen bilimleri çoğunluğu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla iki bölümden oluşan veri toplama aracı geliştirilmiştir. Birinci bölümde cinsiyet ve bölümden oluşan çoktan seçmeli sorular, ikinci bölümde ise etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerle ilgili 40 maddelik likert tipi ölçek yer almaktadır. Ölçek, içerik/alan bilgisi özellikleri, kişilik özellikleri, mesleki yeterlik özellikleri ile öğrenciye karşı tutum özellikleri olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Öğretmenlerin etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerin önem derecesiyle ilgili görüşleri hiç (1), çok az (2), kısmen (3), oldukça (4), tamamen (5) seçenekleriyle ölçülmüştür. Veri toplama aracını geliştirmek için ilgili literatür taranmıştır. Ayrıca veri toplama aracının kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla eğitim bilimleri alanında öğretim üyesi olan ve uygulama çalışmasında görev alan beş uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler sonucunda sorular ve seçeneklerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uzmanların tamamı veri toplama aracındaki tüm maddelere “uygun/geçerli” görüşünü verdikten sonra veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve İşlem

Veri toplama aracı çalışma grubunu oluşturan öğrencilere isteğe bağlı olarak cevaplanması sağlanmıştır. Etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerle ilgili maddeleri içeren (içerik/alan

bilgisi özellikleri, kişilik özellikleri, mesleki yeterlik özellikleri, öğrenciye karşı tutum özellikleri) veri toplama aracının ikinci bölümü ile ilgili geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Veri toplama aracının, geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda faktörlere göre elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı, Bartlett küresellik testi (BKT), maddelerin faktör yükleri (MFY), açıklanan kümülatif varyans (AKV), maddelerin ayırt edicilik indeksleri (MAİ) ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı (CAK) değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Değerleri

Faktörler	KMO	BKT	AKV	MFY	MAİ	CAK
İçerik Bilgisi özellikleri	0,90	5118	51,86	0,47-0,60	0,67-0,83	0,89
Kişilik özellikleri	0,89	4042	52,80	0,46-0,64	0,67-0,80	0,90
Mesleki yeterlik özellikleri	0,91	5201	56,33	0,40-0,84	0,57-0,80	0,90
Öğrenciye karşı tutum özellikleri	0,89	4147	54,72	0,50-0,76	0,50-0,82	0,89

Tablo 2’deki bulgulara göre veri toplama aracında yer alan faktörlere ilişkin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett küresellik testi (BKT) sonuçları açıklayıcı faktör analizinin yapılabileceğini göstermiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda her bir faktörü oluşturan alt grupların tek faktörden oluştuğu görülmektedir. Bu faktörler için hesaplanan varyans değerleri içerik ve alan bilgisi özellikleri 51,86; kişilik özellikleri, 52,80; mesleki yeterlik özellikleri, 56,33 ve öğrenciye karşı tutum özellikleri 54,72 olarak bulunmuştur. Kline’ye (2005) göre, tek faktörlü ölçeklerde toplam varyansı açıklama düzeyinin 0.30’un üzerinde olmasını yapı geçerliği için önemli göstergelerden biri olarak kabul edilmektedir. Tüm faktörlerde toplam varyansı açıklama düzeyinin 0.30’un üzerinde olduğu, madde faktör yüklerinin 0,40 - 0,84 arasında, madde ayırt edicilik indekslerinin ise 0,50 - 0,83 arasında değiştiği görülmektedir. Veri toplama aracının güvenilirlik çalışmaları kapsamında yapılan analizler sonucunda, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı faktörlere göre 0,89 - 0,90 arasında hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre veri toplama aracının mevcut araştırma kapsamında kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler değerlendirilirken veri toplama aracının birinci bölümünde yer alan bağımsız değişkenler için frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, yüzdelik oran hesaplamaları yapılmıştır. Veri toplama aracının ikinci bölümündeki her bir maddenin ağırlıklı ortalaması hesaplanırken $(5-1=4 / 5 = 0.8)$ formülü uygulanmış her bir seçeneğin puan aralığı 0,8 olarak bulunmuştur. Böylece “hiç” seçeneğinin puan aralığı 1.00-1.80, “çokaz” seçeneğinin puan aralığı 1.81-2.60, “kısmen” seçeneğinin puan aralığı 2.61-3.40, “oldukça” seçeneğinin puan aralığı 3.41-4.20, “tamamen” seçeneğinin puan aralığı ise 4.21-5.00 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular buna göre yorumlanmıştır. Öğretmenlerin etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerinin cinsiyete göre analizinde t testi, bölümlere göre analizinde ise verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde hata payı üst sınırı 0.05 kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulgularında öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerinin ortalaması ve öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerinin kişisel bilgilere göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur. Etkili bir öğretilerde bulunması gereken özellikler içerik/alan bilgisi, kişisel özellikler, mesleki yeterlik özellikler ve öğrenciye karşı tutum özellikleri olmak üzere 4 alt bölümde ele alınmıştır. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken içerik/alan bilgisi özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken İçerik/Alan Bilgisi Özellikleri

İçerik/Alan Bilgisi Özellikleri	ORT
Alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmalı	4.74
Bildiklerini öğrencileriyle paylaşabilmeli	4.69
Alanıyla ilgili yenilikleri yakından takip etmeli	4.66
Bilgilerini sürekli olarak güncellemeli	4.65
Öğretim programının içeriğinden haberdar olmalı	4.55
Mesleki sorunlara ve önemine duyarlı olmalı	4.56
İçeriği düzeye uygun olarak sistematik halde sunmalı	4.55
Alanıyla ilgili yayınları yakından takip etmeli	4.47
Bilimsel ve mesleki gelişmeleri derse yansıtmalı	4.46
Zümre öğretmenler arasında sürekli işbirliği yapmalı	4.24

Öğretmen adayları etkili bir öğretmende bulunması gereken içerik/alan bilgisi özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının bu maddelerde yer alan görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması 4,24 ile 4,74 arasında değişmektedir. Öğretmen adayları etkili bir öğretmen "alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmalı" görüşüne en yüksek düzeyde, "zümre öğretmenler arasında sürekli işbirliği yapılmalı" görüşüne en düşük düzeyde katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının içerikle ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmış olmaları etkili bir öğretmenin içerikle ilgili bilgilerinin önemine dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken kişilik özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4: Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Kişilik Özellikleri

Kişilik Özellikleri	ORT
Söyledikleriyle yaptıkları tutarlı olmalı	4.78
Yeniliğe ve gelişime açık olmalı	4.74
Güvenilir, çalışkan ve üretici olmalıdır	4.74
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalı	4.72
Milli ve evrensel değerlere bağlı olmalıdır	4.68
Çevresine davranışlarıyla model olmalı	4.63
Beden dilini iyi kullanmalı	4.56
Lider ve yönlendirici olmalı	4.53
Sosyal ve entelektüel becerileri olmalı	4.51

Öğretmen adayları etkili bir öğretmende bulunması gereken kişilik özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının bu maddelerde yer alan görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması 4,51 ile 4,81 arasında değişmektedir. Öğretmen adayları etkili bir öğretmen "bireylere eşit ve adil davranmalı" görüşüne en yüksek düzeyde, "sosyal ve entelektüel becerileri olmalı" görüşüne en düşük düzeyde katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının içerikle ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmış olmaları ve aynı zamanda maddelerin en düşük puan ortalamasının 4.51 olması, öğretmen adaylarının öğretmenin kişilik özelliklerine büyük önem verdiğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Mesleki Yeterlik Özellikleri

Mesleki Yeterlik Özellikleri	ORT
Öğrencilerini objektif olarak değerlendirebilmeli	4.68
Derslerine planlı ve hazırlıklı gelmeli	4.67
Zamanı etkili ve verimli kullanmalı	4.66
Öğrencilerinin bireysel farklılıkları dikkate almalı	4.65
Sınıfta düzeni ve disiplini sağlayabilmeli	4.63
Öğrencilerin derste etkin katılımını sağlamalı	4.59
Öğretim sürecinde bilgi teknolojilerinden yararlanmalı	4.44
Çalışmalarda işbirliğine önem vermeli	4.41
Okulun her türlü etkinliğinde yer almalı	3.90

Öğretmen adayları etkili bir öğretmende bulunması gereken mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili 9 maddenin önem derecesine tamamen katılırken bir maddenin önem derecesine oldukça katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerle ilgili maddelerde yer alan görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması 3.90 ile 4.68 arasında değişmektedir. Öğretmen adayları etkili bir öğretmen "öğrencilerini objektif olarak değerlendirmeli" görüşüne en yüksek düzeyde, "okulun her türlü etkinliğinde yer almalı" görüşüne ise en düşük düzeyde katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması Tablo 6'de sunulmuştur.

Tablo 6: Etkili Bir Öğretmende Bulunması Gereken Öğrencilere Karşı Tutum Özellikleri

Öğrencilere Karşı Tutum Özellikleri	ORT
Öğrenciler arasında ayırım yapmamalı	4.75
Öğrencileri küçümsememeli ve onlarla alay etmemeli	4.71
Öğrencilerine verdiği sözü tutmalı	4.71
Öğrencilerine karşı iyi bir dinleyici olmalı	4.69
Öğrencilerine rehberlik yapmalı	4.61
Öğrencileriyle etkili bir empati kurmalı	4.58
Öğrencilerinin problemleriyle ilgilenmeli	4.44
Öğrencilerini sevmeli ve bunu onlara hissettirmeli	4.41
Öğrencilerine yetişkin gibi davranmalı	4.30
Öğrencilerini tüm özellikleriyle tanımalı	4.23

Öğretmen adayları etkili bir öğretmende bulunması gereken öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının bu maddelerde yer alan görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması 4,23 ile 4,75 arasında değişmektedir. Öğretmen adayları etkili bir öğretmen "öğrenciler arasında ayırım yapmamalı" görüşüne en yüksek düzeyde, "öğrencilerini tüm özellikleriyle tanımalı" görüşüne en düşük düzeyde katılmaktadırlar. Öğretmen adaylarının içerikle ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmış olmaları öğretmen adaylarının öğretmenin öğrencilere karşı tutum özelliklerine önem verdiğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerinin cinsiyet yönünden analizi Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Etkili Öğretimde Bulunması Gereken Özelliklerin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Gruplar	N	\bar{x}	SS	t Testi		p
					t	sd	
İçerik/Alan Bilgisi Özellikleri	Kadın	224	45,90	4,92	0,91	2	0,36
	Erkek	112	45,39	4,80			
Kişilik Özellikleri	Kadın	224	47,14	4,50	2,71	2	0,07
	Erkek	112	45,76	4,18			
Mesleki Yeterlik Özellikleri	Kadın	224	45,09	5,67	0,12	2	0,90
	Erkek	112	45,16	4,64			
Öğrencilere Karşı Tutum Özellikleri	Kadın	224	45,91	5,37	2,14	2	0,03*
	Erkek	112	44,57	5,44			

*P<0.05; P>0.05

Öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken özellikleri ile ilgili görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. ($p>0.05$). Ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($P<0.05$) Kadın öğretmen adaylarının öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Bu bulgulara göre öğretmen adaylarının cinsiyeti, etkili bir öğretimde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özelliklerini etkilemediği, ancak öğrencilere karşı tutum özelliklerini etkilediği söylenebilir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken özelliklerle ilgili görüşlerinin bölüm yönünden analizi Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8: Etkili Öğretimde Bulunması Gereken Özelliklerin Bölümlere Göre Karşılaştırılması

Faktörler	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p Anlamlı Fark
İçerik/alan Bilgisi	Sınıf	71	171,58	2,79	3	0,42
	Öğretmen.	122	159,32			
	Fen Bilimleri	107	179,43			
	Sosyal Bilimler	36	161,04			
	Mesleki Teknik					
Kişilik Özellikleri	Sınıf	71	180,80	6,92	3	0,07
	Öğretmen.	122	150,72			
	Fen Bilimleri	107	177,58			
	Sosyal Bilimler	36	177,51			
	Mesleki teknik					
Mesleki Yeterlikleri	Sınıf	71	175,43	3,23	3	0,36
	Öğretmen.	122	157,01			
	Fen Bilimleri	107	171,58			
	Sosyal Bilimler	36	184,61			
	Mesleki Teknik					
Öğrencilere Karşı Tutum Özellikleri	Sınıf	71	177,68	9,78	3	0,02*
	Öğretmen.	122	147,09			
	Fen Bilimleri	107	180,27			
	Sosyal Bilimler	36	187,94			
	Mesleki Teknik					

* P<0.05; P>0.05 SÖ: Sınıf Öğretmenliği; F: Fen Bilimleri SB: Sosyal Bilimler; MT: Mesleki Teknik

Öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken özellikleri ile ilgili görüşlerinin bölümlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği veriler normal dağılım göstermediği için Kruskal Wallis-H Testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özellikleri bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. ($p>0.05$). Ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($P<0.05$). Fen bilimleri bölümü öğretmen adaylarının öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması sınıf öğretmenliği, sosyal bilimler ve mesleki teknik bölümlerine göre daha düşüktür. Bu bulgulara göre, öğretmen adaylarının bölümleri etkili bir öğretimde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özelliklerini etkilemediği, ancak öğrencilere karşı tutum özelliklerini etkilediği söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmen adayları etkili bir öğretimde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili tüm maddelerin önem derecesine tamamen katılmaktadırlar. Öğretmen adayları etkili bir öğretimde bulunması gereken mesleki yeterliklerle ilgili 9 maddenin önemine tamamen, bir maddenin önemine oldukça katılmaktadırlar. Bu sonuç öğretmen adayları etkili bir öğretimde bulunması gereken özellikleri önemsediklerini göstermektedir. Diğer yandan öğretmen adayları içerik/alan bilgisi olarak "alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmalı" görüşüne, kişilik olarak "bireylere eşit ve adil davranmalı" görüşüne, mesleki yeterlik olarak "öğrencilerini objektif olarak değerlendirmeli" görüşüne, öğrencilere karşı tutum olarak ise "öğrenciler arasında ayırım yapmamalı" görüşüne ilk sırada başka bir ifadeyle en yüksek düzeyde katılmışlardır.

İlgili alan yazın incelendiğinde benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Kartal ve Taşdemir (2012) yaptıkları bir çalışmada öğretmen adayları etkili öğretmeni öğrenme ve öğretme sürecindeki etkililiği yönünden tanımlamışlardır. Şahin (2011) yaptığı bir çalışmada öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışlarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenler içerik bilgisi, kişilik özellikleri, mesleki yeterlik ve öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere yüksek düzeyde katılmışlardır. Öğretmen adayları ile öğretmen görüşlerinin aynı doğrultuda olması araştırma sonuçlarının tutarlılığını göstermektedir. Demirel (1999), öğretmen niteliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda yapılan araştırmaların daha çok "etkili öğretmenin nitelikleri" üzerinde odaklandığını ve öğretmenin sahip olması gereken niteliklerin temelinde meslekî ve kişisel nitelikler olduğunu belirtmektedir. Son yıllarda öğretmenin kişisel niteliklerinden çok öğretmenin davranışlarının öğrencilerdeki davranış değişikliklerini etkilediğinin gözlenmesiyle öğretmen davranışları araştırmalarda artarak yerini almaktadır. Hart'ın (1986) yaptığı bir çalışmada yaptığı işi ilgi çekici hale getirebilen, iyi plan yapabilen ders ve ödevleri iyi açıklayabilen kişileri başarılı öğretmen olarak tanımlamışlardır (Akt. Şahin, 2011). Öğretmen adaylarının etkili bir öğretimde bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşlere tamamen katılmaları mesleki yeterliklerin önemine hatta bu konuda belli standartların olmasına da dikkat çekmektedir. Çünkü öğretmenlerin istenilen nitelikte olabilmeleri de bir takım standartların olmasına bağlıdır. Bu standardı sağlayacak yollardan birisi öğretmen yeterlilikleridir (Seferoğlu, 2004).

Saban'ın (2004) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının üçte ikine yakın bir kısmının, öğretmeni "bilginin kaynağı ve aktarıcısı", "öğrencileri şekillendirici ve biçimlendirici" ve "öğrencileri tedavi edici" olarak algıladığı görülmektedir. Geriye kalan üçte birlik bir kısmı da öğretmenlerin "öğretirken eğlendirmesi", "öğrencilerin bireysel gelişimlerini desteklemesi" ve "öğrencilere öğrenme sürecinde rehber olması" gerektiğini savunmaktadır. Akpınar vd. (2006) yaptıkları bir çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının geleceğin öğretmeni olarak düşündüğümüzde öğretmenlik mesleğine olumlu bakmaları mesleğin geleceği açısından sevindirici denilebilir. Usta ve Korkmaz (2010) yaptıkları benzer bir çalışmada öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin algılarının olumlu yönde olduğu ve bu olumlu algı düzeyinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu olumlu yönde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Görüldüğü gibi öğretmen adayları ve öğretmenlere göre içerik bilgisi

ya da mesleki yeterlikler artıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında da olumlu artışlar olmaktadır. Yine Temizkan (2008) yaptığı bir araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine bağlılık konusunda olumlu tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçları öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklerin farkında olduklarını ve mesleğe olumlu baktıklarını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik ve mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili görüşleri cinsiyete ve okuduğu bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri cinsiyete ve okudukları bölümlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Cinsiyet yönünden kadın öğretmen adaylarının öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Bölüm yönünden ise fen bilimleri bölümü öğretmen adaylarının öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlere katılma düzeylerinin ortalaması sınıf öğretmenliği, sosyal bilimler ve mesleki teknik bölümlerine göre daha düşüktür. Bu bulgulara göre, öğretmen adaylarının cinsiyeti ve okuduğu bölümler etkili bir öğretilerde bulunması gereken içerik/alan bilgisi, kişilik özellikleri ve mesleki yeterlik özellikleri ile ilgili görüşlerini etkilemediği, ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri ile ilgili görüşlerini etkilediği söylenebilir.

Bu sonuçların alan yazındaki benzer araştırma sonuçlarından bazılarıyla tutarlı olduğu, bazılarıyla da tutarsız olduğu görülmektedir. Hacıömeroğlu ve Taşkın (2010) yaptıkları bir araştırmada adayların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında cinsiyete yönelik anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, adayların mesleğe ilişkin tutumları ile bağlı buldukları anabilim dalı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kaplan ve İpek (2002) yaptıkları bir çalışmada matematik öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre değişkenlik göstermezken sınıflara ve fakülterlere göre değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Akpınar, Yıldız ve Ergin'in (2006) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyetlerine, öğretmenlik mesleğini tercih sıralarına, sınıf seviyelerine ve ailesinde öğretmen olma durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Eraslan ve Çakıcı (2011) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları arasında cinsiyet, öğrenim görülen/mezun olunan bölüm ve üniversite tercihinde eğitim fakültesi yer alıp almaması değişkenleri yönünden farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşleri cinsiyet değişkeni yönünden bazı araştırmalarda anlamlı farklılıklar gösterirken bazı araştırmalarda da anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

Şahin (2011) yaptığı araştırma sonucunda; öğretmen algılarına göre "kişilik", "meslekî yeterlilik", "öğrenciye karşı tutum" ve "alan bilgisi" olarak gruplanmış olan etkili öğretmen davranışlarını ve bu davranışların önem sıralarını tespit etmiştir. Ayrıca çalışma grubundaki öğretmenlere göre, etkili öğretmen davranışlarının tercih sıralamalarının öğretmenlerin branşlarına göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Çakan'ın (2004) yaptığı bir araştırmada ilk ve ortaöğretim kademesinde görev yapmakta olan öğretmenlerin sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmenlerin önemli bir kısmının kendilerini bu alanda yetersiz algıladıklarını göstermiştir. İki öğretmen grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat ilköğretim kademesindeki öğretmenlerin ortaöğretim kademesindeki öğretmenlere kıyasla kendilerini daha yeterli algıladıkları gözlemlenmiştir. Yine benzer bir alanda Kayabaşı'nın (2008) yaptığı araştırma sonucunda; öğretmenlerin cinsiyetinin duygusal tükenmeleri ve duyarsızlaşmalarını etkilemediği, ancak kişisel başarı düzeylerini etkilediği; medeni durumları, yaşları, mezun oldukları okul türü, mesleki kıdemleri ve branşları ile duygusal tükenmişlikleri, kişisel başarıları ve duyarsızlaşmaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Benzer araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı gibi öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ile ilgili görüşleri kişisel özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği çalışma gruplarına ve araştırma konusuna göre değişmektedir. Bu sonuca göre çalışma gruplarından elde edilen bulguların genellenmesi yerine kendi içinde değerlendirilmesinin daha objektif olacağı söylenebilir. Nitekim bu araştırma sonucunda da öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşleri içerik bilgisi, kişilik özellikleri ve mesleki yeterlik konusunda değişmediği, ancak öğrencilere karşı tutum özellikleri konusunda cinsiyete ve bölümlere göre değiştiği

ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretilerde bulunması gereken özellikleri ile ilgili görüşleri farklı bölgelerde, daha geniş hedef kitle üzerinde araştırılması geleceğe yönelik öğretmen nitelikleri açısından önemlidir. Bu nedenle benzer araştırmalar farklı çalışma grupları üzerinde yapılarak sonuç ve öneriler ortaya konmalıdır.

Not: Bu makale 27-29 Nisan 2017 tarihleri arasında Çanakkale’de düzenlenen 7. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(6), 143-160.

Akbayır, K. (2002). Öğretmenlik Mesleğine Yönelmede Ailenin ve Branş Seçiminde Cinsiyetin Rolü. V.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara, 16-18 Eylül, 2, 1183-1188.

Akbayır, K., ve Taş, Z. (2009). Türkiye’de Matematik Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Journal of Qafqaz University*, 26, 190-197.

Akpınar, E., Yıldız, E. ve Ergin, Ö. (2006). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.

Avcı, Ü. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi Toplumunda Öğretmenin Tükenmişliği: Teknoloji Kullanımı ve Tükenmişliği Önlemeye Yönelik Alınabilecek Önlemler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9,13-26.

Aysu, B. (2007) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

Azar, A. (2011). Türkiye’deki Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik mi, Nicelik mi? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.

Celep, C. (1998). Eğitim Örgütlerinde Öğretmenlerin Örgütsel Adanmışlığı. *Eğitim ve Bilim*, 108, 56-62.

Çakan, M (2004). Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2) 99-114.

Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.

Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Derman, A., Özkan, E., Altuk, Y. G. ve Mülazımoğlu, İ.. (2008). Kimya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(2), 113-127.

Erdem, E. ve Soylu, Y. (2013). Öğretmen Adaylarının KPSS ve Alan Sınavına İlişkin Görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(1), 223-236.

Eraslan, L. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) Yönteminin Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1- 31.

Erarslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.

Esmeray, A. ve Erçen, Y. (2003). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Mersin İlinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3 (36), 1-8.

Hacıömeroğlu, G. ve Taşkın, Ç. Ş. (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (OFMA) Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,11(1), 77-90.

Kaplan, A ve İpek, S. (2002). Matematik Öğretmenliği Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 27(125) 69-73.

Karamustafaoğlu, O. ve Özmen, H (2004). Toplumumuzda ve Öğretmen Adayları Arasında Öğretmenlik Mesleğine Verilen Değer Üzerine Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2 (6), 35-49.

Kartal, T ve Taşdemir, A. (2012). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 73-96.

Kavcar, C.(2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.

Kayabaşı, Y. (2008). Bazı Değişkenler Açısından Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 191-212.

Kline, R.B.(2005). Principles And Practice Of Structural Equation Modeling (2.Edition).New York:The Guilford Press.

Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203-218.

Mahiroğlu, A. (2009). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler. (Ed. Ö. Demirel, Z. Kaya) *Eğitim Bilimine Giriş*. 4. Baskı, Ankara, PegemA Yayınları.

Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının "Öğretmen" Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.

Sağlam, M ve Çiçek S. A. (2005). Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 317-328.

Seferoğlu, S. S. (2003). Öğretmenlerin Hizmet-İçi Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. *Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu, Eğitimde Yansımalar: VII*, 149-167.

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.

Semerci, Ç. ve Kara, A. (2004). Eğitim Derslerinin Doktora Öğrencilerinin Öğretmenlik Tutumlarına Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 29 (131), 70-77.

Şahin, A. (2011). Öğretmen Algılarına Göre Etkili Öğretmen Davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.

Şahin M. (2016). Pedagojik Formasyon Eğitimi Uygulama Dersinin (Staj) Öğretmen Adaylarının Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS JOURNAL)*. 4 (22), 32-49.

Taraoğlu, B., Özgen, K. ve Alkan, H. (2011). Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmenliği Tercih Nedenleri ve Beklentileri. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April, Antalya-Turkey, 998-1006.

Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.

Usta, E. ve Korkmaz, Ö. (2010). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Yeterlikleri ve Teknoloji Kullanımına İlişkin Algıları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1335-1349.

Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 1-15.

Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar. Kuramsal Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Detay Yayıncılık.

Yeşil, R. (2009). Sosyal Bilimler Aday Öğretmenlerin Sınıfı Öğretim Yeterlikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2), 327-352.

Yıldırım, A., Ünal, A.ve Çelik, M. (2011). Öğretmen Kavramına İlişkin Öğretmen, Yönetici ve Müfettiş Algılarının Analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(2), 92-109.

Yiğit, N ve Akdeniz, A. R. (2004). Öğretmen Adaylarının Fen-Edebiyat Fakültesindeki Problemleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 77-84.